

Μνήμων

Τόμ. 12 (1989)

ΣΕ ΚΛΙΜΑ ΒΥΡΩΝΙΚΟ

ANNA ΔΑΜΙΑΝΙΔΗ

doi: [10.12681/mnimon.415](https://doi.org/10.12681/mnimon.415)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΔΑΜΙΑΝΙΔΗ Α. (1989). ΣΕ ΚΛΙΜΑ ΒΥΡΩΝΙΚΟ. *Μνήμων*, 12, 209–210. <https://doi.org/10.12681/mnimon.415>

υποτάξουν τὸν ἄνθρωπο στὸ κράτος. Ἡ ἀπεριόριστη δύναμη τοῦ βυζαντινοῦ αὐτοκράτορα οὐσιαστικὰ προέρχεται, μέχρις ἐνὸς σημείου, ἀπὸ τὴ δύναμη αὐτῆς τῆς ἴδιας τῆς βυζαντινῆς οἰκογένειας.

A. Π. ΚΑΖΔΑΝ

ΣΕ ΚΛΙΜΑ ΒΥΡΩΝΙΚΟ*

Τις μέρες αυτές που τιμάται η μνήμη του λόρδου Βύρωνα, κοιτάζω το βαρύ σύννεφο που μας σκεπάζει σαν να μην είναι καπνός και σκουριές, αλλά ένα άγρυπνο ξένο βλέμμα, πυκνό και ακούραστο, αβάσταχτο από αγάπη και αγωνία να μας ερμηνεύσει. Σα νά 'ναι το πνεύμα του λόρδου Βύρωνα που ποτέ δεν μας εγκατέλειψε. Κάτω από το βλέμμα του η Ελλάς ανδρώθηκε, έγινε κράτος, μεγάλωσε, απλώθηκε, ξαναμίκρυνε, καταστάλαξε, ξέφυγε από τη μικρή της βαλκανική μοίρα, έζησε πολέμους παγκόσμιους, οραματίστηκε τον εαυτό της ελεύθερο σ' έναν ελεύθερο κόσμο, πέρασε εμφύλιο σπαραγμό, γαντζώθηκε στη ζωή, συνεχίζει. Μέσα στο γκριζό λονδρέζικο σύννεφο, το γνήσιο φογκ που κατέληξε να πλακώνει την πρώην φωτεινή της πρωτεύουσα, όλ' αυτά μοιάζουν κάποια ντουμανιασμένη στιγμή του μεσημεριού, σα να μην έγιναν ποτέ. Σα να είναι ο επιφάντης ή το όνειρο ενός νεαρού φιλέλληνα, του λόρδου Βύρωνα, ή όποιου άλλου ρομαντικού ξεκινά ένα ωραίο πρωί, πριν δύο αιώνες σχεδόν, να γνωρίσει τις δυτικές επαρχίες της οθωμανικής αυτοκρατορίας. Να δει με τα μάτια του τη χώρα που πρέπει να γίνει η Ελλάδα. Να τη γνωρίσει, σαν το πιο συνταρακτικό κομμάτι της Ευρώπης του καιρού του. Να αγγίξει τις αρχαίες πέτρες και να δει από κοντά τα μακριά μαλλιά των Σουλιωτών. Να αγαπήσει και να αγαπηθεί. Να οραματιστεί το μέλλον της. Ν' αγωνιστεί, γιατί ο αγώνας τον μεθάει. Λατρεύει τις έντονες συγκινήσεις. Και η Ελλάδα είναι έντονη συγκίνηση. Έτσι την βλέπει. Και κείνη, μαγνητισμένη από το δημιουργικό του βλέμμα, τέτοια γίνεται. Και τέτοια παραμένει.

Σπίτια νεοκλασικά της Αθήνας και κόρες του Μεταξουργείου. Κώδικες νομικοί από βαβάρους καθηγητάδες. Πανεπιστήμια με αρχαίες κολώνες. Αρχαία δράματα παιγμένα από ψηλές Σουηδέζες. Φωνές με στόμφο και νοσταλγία που απαγγέλλουν μια γλώσσα νεκρή. Ο Μπάιρον πεθαίνει στο πολιορκημένο Μεσολόγγι.

Πριν πεθάνει έκανε πολλά. Ερωτεύτηκε, υπέφερε, περιπλανήθηκε, αλλά κυ-

* Αναδημοσίευση από την εφημερίδα *Η Αυγή*, 24 Ιανουαρίου 1988.

ρίως, ονειρεύτηκε την ελεύθερη χώρα. Και η ελεύθερη χώρα γεννήθηκε κατ' εικόνα και ομοίωση του ονείρου του. Το οποίο έμοιαζε με την αλήθεια, αλλά ήταν πιο ρομαντικό. Η χώρα λοιπόν γεννήθηκε, εξαρχής πιο ρομαντική από την αλήθεια. Κι ακόμα έτσι έχει μένει.

«Δεν είναι ελληνικά τα νεοκλασικά της Αθήνας» ωρύνονται οι αρχιτέκτονες. Η «κόρη των Αθηνών» ήταν μια ελαφρόμυαλη κοσμική, επιμένουν οι ερευνητές. Η Ελλάδα φτιάχτηκε έτσι όπως οι Ευρωπαίοι ονειρεύονταν την αρχαία, καταγγέλλουν οι φανατικοί του Βυζαντίου και της Ορθοδοξίας. Νοθεία όλα. Τα ακροκέραμα, η δομή του κράτους, η οργάνωση του στρατού, το οικογενειακό δίκαιο, η στολή των Ευζώνων της προεδρικής φρουράς, το Πανεπιστήμιο. Αναζητείστε αλλού την ελληνικότητα, φωνάζουν. Ψάξτε βαθιά την ελληνική ψυχή.

Κι αν ψάχνοντας την ελληνική ψυχή, βρούμε στο βάθος το βλέμμα του Μπαίρον και άλλων νεαρών ευγενών της εποχής του, που έπλητταν και ήρθαν εδώ να γνωρίσουν την αληθινή ζωή; Αν αυτό το βλέμμα μας έχει σημαδέψει; Αν δεν μπορεί να ξεκολλήσει από πάνω μας; Μήπως υπάρχουμε μέσα και μήπως σ' αυτόν το ρομαντισμό, είμαστε πιο αληθινοί απ' ό,τι στ' αλήθεια;

Δεν μπορώ να μην τους σκέφτομαι, περπατώντας στους ομιχλώδεις δρόμους της πρωτεύουσας. Εκείνους τους νεαρούς τρελούς που φτιάζανε την αληθινή Ελλάδα, τούτη εδώ. Έλληνες και ξένους, όλους πιο ρομαντικούς απ' ό,τι οι Γάλλοι φοιτητές το Μάη του '68. Τον Κλεάνθη και τον Σάουμπερτ που έκαναν το πρώτο πολεοδομικό της Αθήνας, που δυστυχώς δεν εφαρμόστηκε. Μας άφησαν στη μέση. Δεν μας φρόντισαν μέχρι το τέλος. Μας εγκατέλειψαν στους θιασώτες της πραγματικότητας.

Η πόλη αυτή, πιο πολύ κι απ' το ελληνικό κράτος, η Αθήνα, ήταν δική τους ιδέα. Τη σχεδίασαν μ' όλο τους το πάθος και τα γλυκά τους χρώματα, κι ύστερα την εγκατέλειψαν στα χέρια των ιδιοκτητών γης. Τολμηροί στις συλλήψεις, αλλά αδύναμοι κι εξαντλημένοι. Σαν τον Βύρωνα που πέθανε πριν απ' την έξοδο στο Μεσολόγγι.

Αν αντί να παλεύουμε το βλέμμα τους και την εικόνα τη δική μας που μας καθρεφτίζει, δεχόμασταν να βρούμε τα ίχνη τους σιγά σιγά... Στο παρελθόν και στο παρόν μας. Σ' αυτό που γίναμε και σ' αυτό που φτιάζανε. Θα βρίσκαμε ίσως τον εαυτό μας κάποτε. Και δεν θα 'ταν απαραίτητα νοθευμένος. Ο έρωτας γονιμοποιεί, δεν νοθεύει.

Αλλά βέβαια αυτό, επιτρέψτε μου να πιστεύω, οι γυναίκες το καταλαβαίνουν καλύτερα.

ANNA ΔΑΜΙΑΝΙΔΗ